

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2025. április 22–24.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

**Dél-Amerika országainak szervezett bűnözés elleni fellépése –
különös tekintettel Kolumbiára, Perura és Brazíliára**

Jelige: *La Catedral*

Pályamunka lezárásának időpontja: 2025. január

2025.

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés.....	2
1.1	Kolumbia.....	2
1.2	Peru.....	3
1.3	Brazília.....	5
2.	Kihívások.....	6
3.	A szervezett bűnözés elleni fellépés – 2000 és 2020 között.....	10
3.1.	Kolumbia.....	12
3.2.	Peru.....	16
3.3.	Brazília.....	22
4.	Konklúzió	26
	Forrásjegyzék.....	30

1. Bevezetés

Nemzetközi biztonság- és védelempolitika szakos hallgatóként tanulmányaim során beleláthattam a globális, regionális és lokális biztonság rendszerébe és összefonódásaiba. Ez inspirált arra, hogy a szervezett bűnözéssel részletesebben is foglalkozzam, mégpedig egy olyan régió esetében, ahol az nagy mértékben jelen van, olyannyira, hogy a régióról (Dél-Amerika) alkotott képünket is jelentősen befolyásolja. Ki ne hallott volna Magyarországon Pablo Escobarról, pedig Kolumbia több ezer kilométerre van és Escobar 1993 óta halott?

Az elemzéshez 3 országot választottam: Kolumbia, Peru, Brazília, amelyek a szervezett bűnözés által leginkább sújtott dél-amerikai országok közé tartoznak. Fontosnak tartom, hogy egy olyan régió esetén, amely az ott zajló kiterjedt szervezett bűnözésről híresült el, és ahol jelenleg a legmagasabb az emberölési ráta a világon, mélyebb ismeretekkel rendelkezünk arról, hogy mit is próbálnak meg a különböző kormányok tenni, hogy az erőszakot és a bűnözést visszaszorítsák. A kábítószer-kereskedelem, az emberkereskedelem, a fegyverkereskedelem, a zsarolás és a korrupció csak néhány példa a szervezett bűnözői csoportok által elkövetett bűncselekményekre. Ezek a bűncselekmények aláássák a jogállamiságot, erőszakot és félelmet keltenek a lakosság körében és akadályozzák a gazdasági fejlődést. Ugyanakkor ezekben az országokban a szervezett bűnözés mélyen beágyazódott a társadalomba és jelentős hatással van a politikai, gazdasági és társadalmi életre egyaránt.

A következő kutatási kérdéseket fogalmaztam meg:

Milyen tényezők befolyásolják az említett országok szervezett bűnözés elleni intézkedéseinek hatékonyságát?

A társadalom és a lakosság szubjektív biztonságérzetére milyen hatással van a szervezett bűnözés jelenléte?

Miben tér el a kolumbiai, perui és brazil kormányok szervezett bűnözés elleni fellépése?

Milyen szervezetekre támaszkodnak (különös tekintettel a rendőrségre és a hadseregre)?

1.1 Kolumbia

Elhelyezkedését tekintve az ország nagyon előnyös a bűnözői csoportok számára, hiszen közvetlen kapcsolatban van szárazföldön Közép-Amerikával, valamint mindkét óceánra nyílik partja. Hegyvidéki, dzsungelés, sivatagos és tengerparti területek mind jelen vannak az ország területén belül, ebből fakadóan vannak a kormány által nehezen megközelíthető és felügyelhető

területek, továbbá a határok ellenőrzése is nehézséget jelent. A szervezett bűnözés az 1900-as évek második felében kezdett jobban megmutatkozni itt, először az ország a más országokból érkező koka-pasza feldolgozója és elosztóközpontja, majd az Amerikai Egyesült Államokban megnövekvő igényekre reagálva a nyolcvanas évektől maga is koka-termelővé válik. Ez a Medellín kartel, majd a Cali kartell időszaka. A 80-as és 90-es években Escobar hihetetlen nagy vagyonra tett szert az illegális tevékenységei következményeképp, ami nagy valószínűséggel sokaknak imponáló lehetett. A gerilla szervezetek és a paramilitáris csapatok is nagyon gyakoriak, akik a hatalom gyakorlásáért küzdenek egymással az ország területén belül. Ezt nevezzük szervezett bűnözői kormányzásnak, ahol a nagyobb és erősebb csoportok a többi felett uralkodnak különböző szabályok hozatalával és betartatásával. A legismertebb paramilitáris szervezetek közé tartozik a FARC¹, az ELN, az EPL és az M-19. Az emberkereskedelem sem áll távol az ország bűnözőitől, hiszen Kolumbiának Panamával közös határán rengeteg külföldi nemzetiségű embert próbálnak az USA felé átcsempészni olyan csoportok, mint például a Gulf Clan.²

1.2 Peru

Peru fontos forrás és célpont is az emberkereskedelemben. Ebbe beletartozik a gyermekkereskedelem, az illegális örökbefogadás, a szexuális- és szervkereskedelem, és a munkaerő kizsákmányolása is, például az illegális bányászat során. Mindezek mellett Peru tranzit országnak számít migráció, fegyver- és kábítószerkereskedelem esetében is. A szervezett bűnözés elterjedésének a kezdete a Balarezo Gang nevű perui csempészbanda 1940-es évekbeli tevékenységére vezethető vissza.

Az ország gazdasága és a közbiztonság az 1980-as évek romokban hevert. A leghírhedtebb perui forradalmi szervezet, a Fényes Ösvény (Sendero Luminoso) 1970-ben alakult meg és 1980-tól hirdetett fegyveres harcot a kormány ellen. Maoista eszméket vallottak, gerillataktikát és korlátlan erőszakot alkalmaztak céljaik elérésére.³ Vezetőjük, Abimael Guzmán filozófiaprofesszor volt. 1992-es letartóztatása után a hierarchikusan felépített szervezet jelentősen meggyengült, de a mai napig létezik. Bevételi forrásai között jelentős szerepet tölt

¹ FARC: (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Kolumbiai Forradalmi Fegyveres Erők) Legrégibbi és legfontosabb gerillacsapat a térségben, tevékenységeik finanszírozására többek között emberrablást, zsarolást alkalmaztak a droggereskedelemben való részvétel mellett. Forrás: InSight Crime <https://insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/farc-profile/> (Letöltve: 2024. szeptember 9.)

² Roy, Diana – Baumgartner, Sabine: *Crossing the Darién Gap: Migrants Risk Death on the Journey to the U.S.*, 2024, Forrás: Council on Foreign Relations, 2024. július 22, <https://www.cfr.org/article/crossing-darien-gap-migrants-risk-death-journey-us> (Letöltve: 2024. szeptember 8.)

³ Sullivan, Colleen: *Shining Path*, Forrás: Britannica, 2024 <https://www.britannica.com/biography/Abimael-Guzman> (Letöltve: 2024. szeptember 8.)

be a kábítószerkereskedelem. A Fényes Ösvény szétverésében jelentős szerepet töltött be az az Alberto Fujimori, aki 1990 és 2000 között 10 éven át vezette Perut, és akinek bukásában jelentős szerepet játszott a korrupció, konkrétan napvilágot láttak legbizalmasabb emberének, Vladimiro Montesinosnak videofelvételei, amiken kongresszusi képviselőket veszteget meg. Az utóbbi 25 évben számos perui elnök váltotta egymást, volt, aki csak pár napig volt hivatalban, azonban szinte kivétel nélkül korruptnak bizonyultak. Az országban politikai vákuum alakult ki.

1. ábra. Peru elnökei és illegális tevékenységeik 2000-et követően

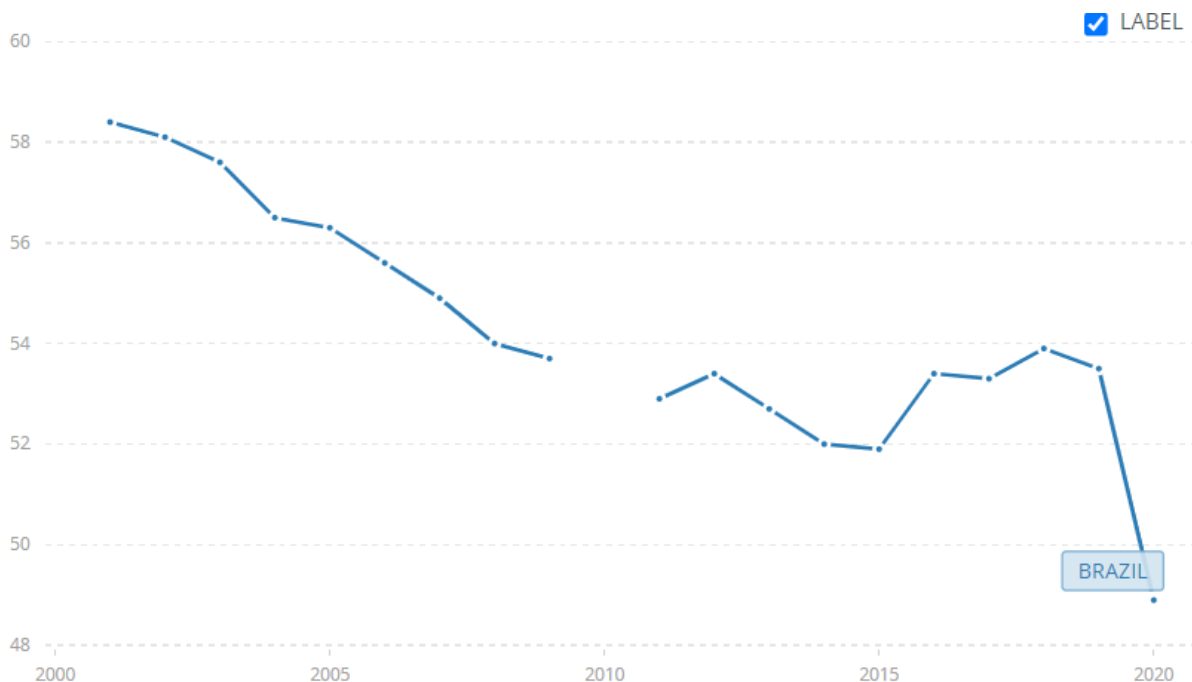
Forrás: Reddit,

https://www.reddit.com/r/coolguides/comments/185uzpr/a_cool_guide_about_the_presidents_of_peru_since/

1.3 Brazília

Dél-Amerika országai közül Brazília kettő kivételével mindegyikkel határos, emellett hatalmas tengerparti sávval is rendelkezik. A hosszú és nehezen ellenőrizhető határok előnyösek a csempészet, ezáltal a bűnözés számára.

Az 1950-es évektől kezdődően Brazíliában nagy mértékű vándorlás indult meg Rio de Janeiro és Sao Paulo felé. Ebből következőleg kialakultak a városok közelében az úgynevezett favelák, azaz nyomornegyedek. 1950 és 1980 között becslések szerint 170.000 főről 600.000 főre emelkedett a favelákban élő brazilok száma.⁴ A növekvő szegénységgel nőtt a bűnözés is. Az 1970-es években jött létre a Comando Vermelho (CV), azaz a Red Command nevű bűnszervezet Rio börtöneiben, azonban az évek során kinőtte magát egy olyan szervezetté, mely már nem csak a börtön falai között működött, hanem a favelákba és az ország egyéb helyeire is eljutott. Főként kokain kereskedelemben vettek részt, kolumbiai drog kartelekkel együttműködve. A 2000-es évekre Brazília legjelentősebb szervezett bűnözői csoportja lett.

2. ábra: *Brazília Gini-indexe*⁵, Forrás: Worldbank

https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?end=2020&locations=BR&name_desc=false&start=2000&view=chart&year=2008

⁴Wallenfeldt, Jeff: *favela*, Forrás: Britannica, <https://www.britannica.com/topic/favela> (Letöltve: 2024. szeptember 12.)

⁵ Gini-index: az adott, vizsgált ország lakosságának a jövedelmi vagy vagyoni egyenlőtlenségeit méri

2. Kihívások

Maga a szervezett bűnözés mélyreható probléma nem csupán Dél-Amerikában, de a világ többi részén is. Konkrét, egységesen elfogadott megfogalmazása nincsen, hiszen sokféleségük miatt nem lenne teljesen megfelelő egyetlen adott fogalom,⁶ azonban rengeteg féleképpen le lehet írni, akár jellemzők felsorakoztatásával.

Az illegális tevékenységek vagy bűncselekmények önmagukban nem magyarázzák meg a szervezett bűnözést, hiszen ezek a tevékenységek önállóan vagy kisebb csoportokban is végezhetőek.⁷ Frank Hagan, majd Michael Maltz az 1980-as években fogalmazta meg azokat az összetevőket, melyek jelenlétével már elmondható egy csoportról, hogy szervezett bűnözői csoport. Hagan 11, Maltz pedig 9 elkülöníthető jellemvonást sorakoztatott fel.⁸ Ezek közé tartozik többek között az ideológia vagy annak hiánya, korrupció, erőszak alkalmazása vagy azzal való fenyegetés, szervezett hierarchikus berendezkedés, korlátozott tagság és családias, közvetlen kötődés. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala (UNODC) 4 kritérium alapján definiálja a szervezett bűnözői csoportokat:⁹ három vagy több személyből álló strukturált csoport; a csoport egy bizonyos ideig létezik; összehangoltan cselekszik azzal a céllal, hogy legalább egy súlyos bűncselekményt kövessen el; közvetlenül vagy közvetve pénzügyi vagy más anyagi előny megszerzése a cél. James O. Fickenaue – amerikai szakértő és egyetemi professzor, aki a szociológia és a kriminológia területén végezett nemzetközileg is elismert kutatásokat, különösen a szervezett bűnözés, bűnügyi igazságszolgáltatás, valamint a terrorizmus és a nemzetközi bűnözés területén – egy szervezett bűnözésről szóló tanulmányában a következőképpen fogalmazott: „A bűnszervezetek azon jellemzői, amelyek az általuk elkövetett bűncselekményeket szervezett bűnözéssé teszik, magukban foglalják a bűnügyi kifinomultságot, a struktúrát, az önazonosságot és a hírnév tekintélyét, valamint számít a méret és a folytonosság. Ezek a bűnszervezetek nagyrészt azért léteznek, hogy hasznot húzzanak abból, hogy közkeresletű illegális árukat és szolgáltatásokat nyújtanak, vagy legális árukat és szolgáltatásokat kínálnak

⁶ Zsigmond Csaba: *A szervezett bűnözés elméleti megközelítéseitől a bűnszervezet nemzetközi és hazai jogi fogalmáig*, 2020, Forrás: Belügyi Szemle, 10. szám, 61-80

⁷ Finckenaue, James O.: *Problems of definition: What is organized crime?* Forrás: Trends in Organized Crime, 2005, 8, 63-83, <https://doi.org/10.1007/s12117-005-1038-4>

⁸ U.o. 64. oldal

⁹ *Definition in the Organized Crime Convention*, Forrás: UNODC, <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-1/key-issues/definition-in-convention.html> (Letöltve: 2024. november 14.)

illegális módon. De behatolhatnak a legális gazdaságba is, vagy a maffia esetében kvázi kormányzati szerepet is vállalhatnak.”¹⁰

A szervezett bűnözés, mint jelenség kialakulása társadalmi okokból eredeztethető, melyek lehetnek külsők és belsők is.¹¹ A szegénység, egyenlőtlenség, esetleg elnyomás mind-mind nagyban befolyásolja az adott régióban vagy országban a bűnözés felvirágzását. A szervezett bűnözés alapvetően a kábítószer-kereskedelemből nőtt ki magát.¹² Az az egy-két személy, aki ebben üzletelt, egy idő után nagy haszonra tudott szert tenni, azonban ahogy terjeszkedtek szükség lett több személy bevonására. Ennek következtében szükség volt már a szervezeti struktúrájának a létrehozatalára, különböző pozíciók és szerepek alakultak ki. Volt, aki a harcos szerepét töltötte be, neki az volt a dolga, hogy őrizze az árut, a területet vagy az embereket, volt, aki az árut osztotta szét vagy a befolyt összegeket kezelte.¹³ A továbbiakban pedig nagy valószínűséggel egyéb illegális tevékenység végrehajtásában is szerepet vállaltak.

A kiváltó oka az ilyen csoportokba való becsatlakozásnak eltérő. A legszélesebb skálájú és legelterjedtebb az a kilátástalan jövő. Abban az esetben, ha valaki elveszítette munkáját vagy fizetsége szimplán nem elég ahhoz, hogy eltartsa magát és családját, azonban gyorsan kellene nagy összeget szereznie, akkor a bűnözéshez és az ilyen csoportokhoz csapódhat. A könnyű pénzszerzési lehetőség sokakat csábít, utána pedig már nem tudják elhagyni a bűnszervezetet. A fiatalabbaknak az iskolai oktatás és szülői felügyelet hiányában vonzó opciónak tűnhet. Sokszor a valahova való tartozás érzése is közre játszik a fiatalabb generációk esetében, hiszen a szülői felügyelet és a család jelenlétének a hiánya pszichológiai és szociális hatásokat gyakorol rájuk. Agresszív vagy visszahúzódó viselkedésük miatt nehezebben illeszkedhetnek be hétköznapi helyekre, mint például iskolába vagy munkahelyre. A bűnözői csoportok egyfajta biztos pontot biztosítanak számukra.

Másik fontos szempont, hogy a szervezett bűnözői csoportok sok esetben védelmet és támogatást kínálnak fel az adott közösségnek. Ez leginkább akkor és abban az esetben jellemző, amikor ezek a bandák a szegénynegyedekből nőtték ki magukat, vagy bármelyik olyan közösségből, ahol kevésbé voltak jelen az állami intézmények.¹⁴

¹⁰ Fickenauer, James O., 2005, 81. oldal

¹¹ Jámor Gellért: *A szervezett bűnözés és a kábítószer-kereskedelem kapcsolata*, 2016, 63.o Forrás: https://core.ac.uk/outputs/158846873/?utm_source=pdf&utm_medium=banner&utm_campaign=pdf-decoration-v1 (Letöltve: 2024. október 7.)

¹² Millard, George Henry – Hundleby, Tim: *Organized crime in Brazil*, 2015, Forrás: Journal of Money Laundering Control, vol. 18, issue 2, Emerald Publishing, 236. o, <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JMLC-11-2014-0045/full/pdf?title=organized-crime-in-brazil>

¹³ U.o. 237. oldal

¹⁴ U.o. 236. o

A szervezett bűnözői tevékenységbe sok minden beletartozhat. Legismertebb a kábítószer-, ember-, és fegyverkereskedelem és -csempészet. Ehhez társul a pénzmosás, aminek a lényege, hogy az illegálisan befolyt pénzt legálissá alakítsák, legalábbis úgy jelenjen meg az állam szeme előtt. Fontos megemlíteni még a korrupciót, ami gyakran állami, hivatalos szereplők és tisztviselők esetében fordul elő. Ekkor a saját hatalmával, befolyásával vagy pozíciójával él vissza az illető haszonszerzés céljából.

A szervezett bűnözői tevékenységek célja egyértelműen a profit, a haszonszerzés. Ezt nagy részben illegális tevékenységek révén érik el, azonban legális tevékenységekkel próbálják ezeket palástolni.

Például a pénzmosás egyik eszköze, hogy vállalatokat, cégeket vagy éppen éttermeket hoznak létre vagy fektetnek bele, mellyel az illegálisan befolyt pénzösszeget el tudják számolni. Amennyiben mégis fény derül a pénz eredetére a korrupció eszközéhez folyamodnak annak érdekében, hogy elkerüljék a büntetést és a letartóztatást. Ennek a keretében lefizetik vagy megvesztegetik a rendőröket, bírókat és ügyészeket, ezzel egyfajta büntetlenséget szereznek maguknak, így tovább tudják folytatni szervezett bűnözői tevékenységüket.¹⁵ A közalkalmazottak általában alulfizetettek¹⁶, így amikor nagyobb összeget ajánlanak fel számukra, nem fogják visszautasítani a kenőpénzt, főleg, hogy tudtában vannak annak, hogy a kenőpénz visszautasítása súlyos következményekkel is járhat. Így viszont asszisztálnak a bűncselekményekhez, ezáltal a szervezett bűnözés elleni erőfeszítéseket csak egyre jobban aláássák.

A szervezett bűnözés ellen való küzdelem nagyon nehéz és összetett folyamat. Folyamatosan kell tenni ellene, egyetlen cselekedet önmagában nem elég. A szervezett bűnözői csoportok, bandák, kartellek működése úgy van kialakítva, hogy ha egy tagot elkap az igazságszolgáltatás, legyen az egy alacsonyabb beosztású vagy akár a főnök, a szervezet tud tovább működni. A legtöbb esetben a börtönből is képesek irányítani a fejlettebb bűnszervezetek vezetői, így akár az életfogytiglani börtönbüntetés sem képes meggátolni a szervezett további működését.¹⁷

A szervezett bűnözés esetében felmerül a terrorizmus, mint fogalom is. Alapvetően a terrorizmus „személyek vagy vagyontárgyak elleni erőszak vagy erőszakos cselekmények jogellenes alkalmazása egy kormány, a polgári lakosság vagy annak bármely szegmense megfélemlítése vagy kényszerítése céljából, politikai vagy társadalmi célok előmozdítása

¹⁵ U.o. 67.o.

¹⁶ U.o.

¹⁷ Sárkány István főszerk.: A szervezett bűnözés kézikönyve, NKE RTK, Budapest, 2013, 45. oldal

érdekében.”¹⁸ A szervezett bűnözés és a terrorizmus ugyan nem ugyanaz, de tevékenységeikben sok esetben keresztezhetik egymást. Leginkább az erőszak alkalmazása az, ami jelen van a szervezett bűnözői csoportoknál és a terrorista cselekményeknél is, hiszen mindkettő esetében ez a kikényszerítő eszköz. Azonban a szervezett bűnözés és bűnözői csoportok sokfélesége végett nem vehetőek mind egy kalap alá. Emellett még az illegális fegyverkereskedelem is a közös tevékenységekhez sorolható, hiszen sok esetben a szervezett bűnözői csoportok palettáján elengedhetetlen ez, leginkább akkor, ha nagy területre kiterjedő hatásköre van az adott csoportnak. A terrorista csoportokra ez szintén igencsak jellemző, hiszen számukra a fő cél a megfélemlítés, amit megvalósítani csak fegyverrel tudnak, a legálisan szerzett fegyverek pedig az ő esetükben nem igazán jöhetnek szóba. Nagyon szélsőséges esetben pedig akár az is megvalósulhat, hogy szervezett bűnözői csoportok terrorista csoportokká válnak, vagy fordítva. Azonban céljaik vizsgálatakor ellentétes szempontokat tudunk felsorakoztatni. Például a terrorizmus alapvetően a politikai, vallási, ideológiai vagy társadalmi célok elérésére irányul, a figyelmet az elkövető csoportokra terelve. Ezzel szemben a szervezett bűnözés prioritása a haszonszerzés anélkül, hogy erről tudomást szerezzenek mások.

A szervezett bűnözésnek sok negatív hatása van nem csak az adott régióra, társadalomra vagy politikai berendezkedésre nézve, hanem akár kontinentálisan vagy globálisan is. A kábítószer, azon belül is a kokain előállítása például kémiai, vegyi anyag felhasználásával történik, melyeket a végtermék, a kokain por kinyerése után a talajba vagy a folyókba öntenek.¹⁹ Viszont nem csak a végső lépés alkalmával történik környezetszennyezés, hiszen a koka-cserjék ültetéséhez helyre és területre van szükség, amit azzal érnek el, hogy több hektárnyi fát vágnak ki, és a meglévő földterületek termelékenységének növelése céljából szintén különböző vegyi anyagokat juttatnak a talajba és a levegőbe. Sokszor a szervezett bűnözés a migráció okozója is, hiszen az emberek nem érzik magukat biztonságban az országban a magas szintű erőszak és bűnözés mellett. A politikai döntések befolyásolása is olyan következményekkel járhat, ami kihat akár a más országokkal való kapcsolatokra és azokra az értékekre, amiket képviselne az adott állam. A globális pénzügyi rendszerre közvetlenül és közvetve is lehet hatása a szervezett bűnözésnek, elsősorban a pénzmosás, korrupció és illegális pénzáramlások révén.

¹⁸Pomerants, Steven L.: *The FBI and Terrorism*, Forrás: 56 FBI L. ENFORCEMENT BULL. 14. oldal 1987. https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/fbileb56&id=313&men_tab=srchresults (Letöltve: 2024. november 7.)

¹⁹ Reiser, Philip: *The drug industry in Peru*, Forrás: Kas International Reports, 2011/8, Konrad Adenauer Stiftung 18. oldal <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep09958.pdf> (Letöltve: 2024. november 2.)

3. A szervezett bűnözés elleni fellépés – 2000 és 2020 között

Egy 2021-es Fernando G. Cafferata és Carlos Scartascini által készített elemzés²⁰ alapján - mely során a Latin American Public Opinion Project (LAPOP) kutatási eredményeit vették figyelembe 2016-ból és 2017-ből, 29 dél-amerikai ország több, mint 43.000 válaszadója alapján -, a bizalom nagyon fontos tényező a társadalom számára az állam tekintetében.²¹ Ha az emberek nem bíznak a törvényhozásban vagy a rendvédelemben, akkor nem lesz ezeknek a szervezeteknek támogatása. A korrupció nagy befolyást gyakorol erre a bizalomra. A kutatás során az derült ki, hogy az emberek a bűnözés csökkentésére a kormányok szigorúbb intézkedéseit részesítik előnyben más eszközökkel szemben. Emellett a társadalom egyes csoportjai (idősebbek, nem fehér bőrűek, férfiak, büntettek áldozatai, azok, akik bíznak a rendvédelemben), támogatják azt is, hogy súlyosabb büntetéseket kapjanak az elkövetők. Ez nem feltétlenül a legjobb megoldás. A börtönök már így is túlzsúfoltak, a költségek magasak,²² a börtönök gyakran a bandák melegágyai, a volt bentlakók társadalomba történő visszaintegrációja pedig igen nehézkes.

A politikusok a választások alkalmával sokszor a bűnözés csökkentését és a közbiztonság növelését ígérik több szavazat reményében. Amikor azonban hatalomra kerülnek, nem tudnak vagy akarnak hatékony megoldásokat találni. Az erőszakos fellépés gyakran csak még több erőszakot szül.

A nemzetközi összefogás gondolata sokszor felmerül. Vonzó megoldásnak tűnhet, hogy abban az esetben, ha a kormány képtelen a problémát önállóan megoldani, akkor az adott régióban nemzetközi vagy legalább valamilyen regionális összefogás keretében próbálják orvosolni a gondokat. Azonban ez felveti a szuverenitás problémáját, hiszen ez az ország belügyeibe való beavatkozással járhat. Ez ellenálláshoz vezethet, hiszen a dél-amerikai kontinensen minden egyes ország egykoron gyarmat volt, elnyomásban éltek, így a külföldi állami erőszakszervezetek jelenléte ezekre a történelmi eseményekre emlékeztetheti a lakosokat. Nem csupán ez a gond a nemzetközi összefogás gondolatával. A szervezett bűnözés és a bűnözők a világ minden pontján jelen vannak, egyre nagyobb mértékű problémává válnak.

²⁰ Cafferata, Fernando G. – Scartascini, Carlos: *Combating Crime in Latin America and the Caribbean*, 2021, Forrás: 2021 június, Washington DC, Inter-American Development Bank, [Combating Crime in Latin America and the Caribbean: What Public Policies Do Citizens Want? | Publications \(iadb.org\)](https://publications.iadb.org/en/combating-crime-in-latin-america-and-the-caribbean-what-public-policies-do-citizens-want?lang=en) (Letöltve: 2024. október 9.)

²¹ U.o. 11.o.

²² U.o.

Emiatt szinte lehetetlen az a megoldás, hogy pénzbeli támogatást adnának a legjobban rászoruló országoknak, hogy fejlesszék a bűnmegelőzési képességeiket vagy próbálják az életkörülményeket javítani, hogy ne legyen az átlagembernek opció a bűnözésben való részvétel. A nemzetközi együttműködés olyan szempontból fontos, hogy olyan közös programokat kell létrehozni vagy egyezményeket kötni, amelyek minden fél képességeihez illeszkednek. A globális világ, a technológiai fejlődés egyre gyorsabb és szélesebb körű terjedése ezt nagyban megnehezíti, hiszen a bűnözők sokkal könnyebben tudják folytatni a tevékenységüket és sokkal könnyebben alkalmazkodhatnak is a változásokhoz.

A szervezett bűnözés elleni nemzetközi együttműködés esetében fontos megemlíteni a Palermói Egyezményt.²³ Ebben meghatározásra kerül a szervezett bűnözői csoport, melyet úgy fogalmaztak meg, hogy: „bizonyos ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, a jelen Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény elkövetése céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve”²⁴. A 26. cikk értekezik a „A bűnüldöző hatóságok közötti együttműködés javítására irányuló intézkedések” kérdéséről.²⁵ A 29. cikk (2) bekezdésében olvasható, hogy „A Részes Államok támogatják egymást olyan kutatási és képzési programok kidolgozásában és végrehajtásában, amelyek célja a jelen cikk (1) bekezdésében említett területeken gyűjtött tapasztalatok megosztása [...]”. Ezekkel az együttműködési kötelezettségekkel sokkal mélyrehatóbban és alaposabban lehet a nemzetközi és akár a nemzeti bűnüldözést folytatni, hiszen már az információ-csere hatalmas előnynek számít a felderítésben és az üldözésben, főleg határokon túl. Fontos még a nemzetközi összefogás tekintetében az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala által létrehozott GASS-2016 különleges ülése.²⁶ Ennek a célja az, hogy a tagállamok körében létrejöjjön egy olyan új alapokon álló globális drogpolitika, amit minden ország át tud majd ültetni saját nemzeti politikájába annak érdekében, hogy a kábítószer-kereskedelmet és -fogyasztást csökkentsék a világban. Ki szeretnének fejleszteni olyan programokat, amik a drogokkal kapcsolatos megelőző, kezelő és rehabilitációs perspektívákra fókuszálnak.

²³ Palermói Egyezmény: 2000. december 14-én jött létre az Egyesült Nemzetek Szervezetének a keretén belül, célja a szervezett bűnözés elleni nemzetközi fellépés és erősítése. A tagállamoknak egyfajta jogi keretként szolgál, hogy miképp járjanak el a szervezett bűnözés különböző formáival szemben.

²⁴ 2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről
Forrás: Wolters Kluwer <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0600101.TV> (Letöltve: 2024. október 6.)

²⁵ U.o.

²⁶ *People at the centre: unodc support for UNGASS 2016 on the world drug problem 2018* Forrás: UNODC https://www.unodc.org/documents/postungass2016/follow-up/18-01924_UNGASS_eBook_002.pdf (Letöltve: 2024. november 8).

3.1. Kolumbia

Az ezredforduló idején Andrés Pastrana Arango volt Kolumbiában az elnök, akinek komoly kihívásokkal kellett szembenéznie. Évtizedek óta aktív gerilla csapatok tevékenykedtek az országban, a közbiztonság romokban hevert. A gerillák megfékezésére és leszerelésére már többször volt próbálkozás, azonban mind sikertelennek bizonyultak. Szintén hatalmas kihívásnak bizonyult a kábítószeripar és -kereskedelem, ami virágzott még ekkor és a társadalom minden szegmensében jelen volt. Pastrana a kampányában ígérte ezeknek a jelenségeknek a mérséklését, és szinte azonnal cselekedett is. Az ország legnagyobb gerilla szervezetének vezetőjével, Manuel Marulanda Vélezsel titkos megbeszélést szervezett a béke előmozdításának érdekében.²⁷ Ám ez nem bizonyult sikeresnek, hiszen a megbeszélést követő napokban, de még Pastrana beiktatását megelőzőleg a FARC több támadást is intézett katonai és rendőrségi létesítmények ellen,²⁸ ami egyesek szerint lehetett a békétárgyalások előtti „erőfitogtatás”, attól függetlenül, hogy a fegyveres erők állítása szerint az akkori elnök személye ellen irányultak az akciók.²⁹ Bár több tárgyalásra került sor a két fél között, érdemi előrehaladás nem történt, egyik fél sem volt teljes mértékben elkötelezve annak érdekében, hogy minél hamarabb létrejöjjön egy fegyverszüneti megállapodás. Létrehoztak egy bizottságot, melynek 2-2 tagja volt a kormány és a FARC részéről is, ahol végül sikerült egy olyan kétoldalú megállapodást kötni, mely 6 hónapra szóló fegyverszünetet hozott.³⁰ Azonban a gerillák ezt az időt inkább arra használták, hogy erősödjenek és pihenjenek anélkül, hogy a kormány ellenük tevékenykedne.³¹ Beiktatása után Pastrana első intézkedései közé tartozott a titkosrendőrség vezetőjének és a katonai főparancsnokság nagy részének a leváltása.³² Ennek a legfőbb oka lehetett az, hogy előzőleg, ha kaptak valamilyen feladatot a politikai vezetéstől, mely a paramilitáris csapatokat negatívan érintette volna, azt nem mindig teljesítették, hiszen sok esetben együttműködtek és támogatták egymást a legitim és az illegitim erők³³. Pastrana az Egyesült Államokkal is folytatott tárgyalásokat, 2000-ben pedig a Kongresszusban elfogadták

²⁷ Andrés Pastrana Arango, Forrás: Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Andres-Pastrana-Arango> (Megtekintve: november 7.)

²⁸ U.o.

²⁹ U.o.

³⁰ Kline, Harvey F.: *Fighting monsters in the abyss, The second administration of Colombian President Álvaro Uribe Vélez 2006-2010*, The University of Alabama Press, 2015, 44-45. oldal

³¹ Jones Jr, Robert W.: *Plan Colombia and Plan Patriota, The Evolution of Colombia's National Strategy*, Forrás: Veritas, Vol. 2, No. 4, 2006, https://arsof-history.org/articles/v2n4_plan_colombia_page_1.html (Letöltve: 2024. november 9.)

³² LADB Staff: *Andres Pastrana Assumes Presidency in Colombia*. 1998. augusztus 14. Latin America Digital Data Base, Forrás: <https://digitalrepository.unm.edu/notisur/12538> 1. oldal, (Letöltve: 2024. november 7.)

³³ Human Rights Watch Publications: *COLOMBIA'S KILLER NETWORKS, The Military-Paramilitary Partnership and the United States*, Forrás: Human Rights Watch Publications, 1996 november <https://www.hrw.org/legacy/summaries/s.colombia9611.html> (Letöltve: 2024. november 13.)

azt a programot, ami katonai segítséget nyújt Kolumbia számára a kokain-kereskedelem csökkentése érdekében. Azonban Pastrana elkötelezett erőfeszítései ellenére sem sikerült megoldani a problémákat. Mandátuma alatt a paramilitáris csapatok létszáma is növekedett, aminek több oka is volt.³⁴ A civil elit nem feltétlenül értett egyet a békefolyamattal, a földtulajdonos kábítószer-kereskedők támogattak olyan privát paramilitáris csoportokat, akik a gyanús civileket megtámadják, valamint a fegyveres erők teljesen ellentétesen álltak hozzá a gerillákhoz a nyilvánosság előtt, mint a színpalak mögött. A Plan Colombia Pastrana ideje alatt zajlott: egy hatéves tervezet volt a kolumbiai fegyveres válság, a kábítószer-kereskedelem leküzdésére, és a gazdasági fellendülés elősegítésére,³⁵ azonban célját nem érte el.

2002-ben került megválasztásra Álvaro Uribe Vélez, aki egészen 2010-ig volt az elnöki pozícióban, kettő cikluson keresztül. Szintén ígérte a régóta tartó gerilla konfliktus lezárását és a közbiztonság helyreállítását.³⁶ Bizonyos szinten mindez sikeresnek könyvelhető el, hiszen a kezdeti 20.000 fős FARC és 3.500 fős ELN – szintén egy befolyásos és veszélyes gerilla csoport – lecsökkent 8.000 és 1.500 főre,³⁷ és a nagyvárosokból a vidéki területekre, hegységekbe sikerült őket viaszorítani. Habár biztonságosabbá vált a mindennapi élet, botrányoktól volt hangos az adminisztráció. A legnagyobb az úgynevezett Falsos Positivos volt. Ennek keretében sok civil, leginkább fiatal férfit öltek meg a hadsereg tagjai, akiket elcsaltak munkalehetőség ígéreteivel az ország vidéki részeibe, ahol végül kivégezték őket, ezt követően pedig gerillaruhába öltöztették és felfegyverezték őket.³⁸ A cél ezzel az volt, hogy úgy állítsák be a köztudat számára, hogy az ellenséges és agresszív csapatok elleni harc folyamatosan tart és eredményes. Az ebben résztvevő katonák később vallomást tettek és azt állították, hogy kényszerítették őket erre, hogy felvigyék a „hatástalanított gerillák” számát, és hogy ezt követően előléptetéseket vagy egyéb pluszokat kaphatnak.³⁹ A Plan Colombia viszonylag sikeres eddigi működése arra ösztönözte az új országvezetést, hogy folytassa ezt az együttműködést az Egyesült Államokkal. Az Uribe-adminisztráció így is tett, még nagyobb hangsúlyt fordítva a biztonsági kérdésekre.⁴⁰ Határozottabb fellépést ígért az illegális fegyveres erők ellen, amibe beletartozott az is, hogy addig nem ül tárgyalóasztalhoz egyikükkel sem, amíg

³⁴ Kline, Harvey F., 2015, 50-51. oldal

³⁵ Veillette, Connie: *Plan Colombia: A Progress Report*, Forrás: 2005. február 17., https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pcaab285.pdf (Letöltve: 2024. november 8.)

³⁶ *History of Colombia: The presidency of Álvaro Uribe Vélez (2002-10)*, Forrás: Britanica, <https://www.britannica.com/topic/history-of-Colombia> (Megtekintve: 2024. november 8.)

³⁷ *How President Alvaro Uribe changed Colombia, 2010. augusztus 4.*, Forrás: BBC news, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-10841425> (Letöltve: 2024. november 9.)

³⁸ Buschschlüter, Vanessa: *'False Positives': Colombian army apologises for killing civilians*, 2023. Forrás: 2023. október 4., BBC News, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-67005102> (Letöltve: 2024. november 8.)

³⁹ U.o.

⁴⁰ Veillette, 2005. 1. oldal.

alá nem írnak fegyverszüneti megállapodást.⁴¹ Uribe további fontos intézkedései közé tartozik, hogy olyan törvényeket sikerült elfogadtatni, melyek nagyobb hatalmat adnak a biztonsági erőknek.⁴² Elindította a Plan Patriota nevű hadjáratot, melynek a célja az volt, hogy a gerillák által ellenőrzött területeket „visszafoglalja” és azok az állam ellenőrzése alá kerüljenek ismét, amellett, hogy a főbb vezetőket elfogják. Ez a terv az egyik fele volt az Uribe-offenzívának a félkatonai és gerillaszervezetek ellen. A másik része egy általánosabb biztonsági megközelítésből állt, mely leginkább a megnövelt rendőri jelenlétre korlátozódott.⁴³ A Plan Patriota több fázisból állt. Az első fázis tartalmazta a gerillák által megszállt területek megtámadását és ezek felett ideiglenes ellenőrzés kialakítását, továbbá polgári és pszichológiai műveleteket, melyek inkább azt a célt szolgálták, hogy a lakosság számára bizonyítsák saját képességüket a területen élők feletti gondoskodásban.⁴⁴ Ennek keretében a Kolumbiai Nemzeti Rendőrség egyes egységei és a katonaság együttműködött letartóztatásokban és bizonyítékok gyűjtésében.⁴⁵ A második fázis a rendőrségi, ezzel együtt az állami jelenlét megerősítéséről szólt. Fő tevékenység ekkor a megerősített rendőrörsök létrehozása volt, hogy egy esetleges gerilla támadás ellen tudjanak megfelelően védekezni. Az utolsó, azaz harmadik fázis pedig az eddig elért megerősítésre szolgált. Ekkor a közszolgáltatások kiépítésére került a hangsúly,⁴⁶ mint például az oktatás, infrastruktúra, közigazgatás. Mindezek mellett olyan terroristaellenes törvények is bevezetésre kerültek, melyek segítségével sokkal könnyebb volt a bűnözők elfogása. Ez a hivatalos adatok alapján visszatartó erővel bírt, így az Uribe elnökség ideje alatt csökkentek a bűnelkövetések, rablások és a terrorista támadások.⁴⁷ 2010-ben Uribe az Alkotmány alapján már nem indulhatott újra az elnöki székért, egykori védelmi minisztere vette át a stafétát.

Juan Manuel Santos nagy támogatásnak örvendhetett a választások alkalmával, hiszen elődje 'sikeres' 8 évet tudhatott maga mögött, még ha az emberi jogokat nem is feltétlen tartotta szem előtt. Santos beiktatási beszédében kifejezte, hogy a legfőbb célja az a FARC-kal való békekötés lesz. A tárgyalásokat el is kezdték, azonban ezt csak 2012-ben hozták nyilvánosságra.⁴⁸ 2016. november 24-én a nemzeti kormány és a legnagyobb kolumbiai

⁴¹ U.o.

⁴² U.o.

⁴³ Jones - Robert, 2006.

⁴⁴ U.o.

⁴⁵ U.o.

⁴⁶ U.o.

⁴⁷ *History of Colombia: The presidency of Álvaro Uribe Vélez (2002-10)*, Forrás: Britanica, <https://www.britannica.com/topic/history-of-Colombia> (Megtekintve: 2024. november 8.)

⁴⁸ Ortiz, Juliana Tappe: *Political leadership for peace processes: Juan Manuel Santos –Between hawk and dove*, Forrás: Leadership 17(1) 99–117, 2021, 102. o. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/1742715020951229>

gerillaszervezet, a Kolumbiai Forradalmi Fegyveres Erők (FARC) között létrejött az a megállapodás, amely reményt adott arra, hogy a több évtizedes polgárháborús helyzetet lezárhatja az ország és megkezdődhet a békefolyamat.

A kábítószer-termelés csökkentése is folyamatos napirenden volt. Annak érdekében, hogy az illegális termelés és eladás csökkenjen, légi vegyi permetezést vetettek be a coca-ültetvények ellen, azonban az illegális laborokban a kieső mennyiséget külföldi forrásokból pótolták.⁴⁹ A béketárgyalások alatt a FARC ígéretet tett arra, hogy kimarad a drogiparból, így valamennyire visszább esett a termelés mértéke ebben az időszakban.⁵⁰ Ahhoz, hogy még nagyobb visszaesés legyen tapasztalható, a vidéki parasztság számára alternatív megélhetési módokat kellett teremteni, például más növények termesztésére megtanítani őket. Azonban egyik sem bizonyult annyira jövedelmezőnek, mint a coca-cserje. Mindenesetre a kormány a kávétermesztőket nagyban támogatta, szeretne volna elérni, hogy a gazdálkodók coca helyett kávé termesszenek. Mindezek mellett földosztási programokra is sor került a vidéki területeken, hogy a kisgazdák megélhetési lehetőségeit javítsák, ezzel is abba az irányba terelve az embereket, hogy nem kell a megélhetéshez illegális tevékenységeket űzniük.

A kormány több katonai és rendőri műveletet is indított, melyeknek a célja a félkatonai szervezetek felszámolása volt. Ott volt például az Águila művelet 2012-ben, az Agamemnon, mely két fázisból állt, egy 2015-ben, ez kevésbé volt sikeres, és a másik 2017-ben.

Ahogy az már kirajzolódott, a kormány számára nem csak a probléma kezelése, hanem a megelőzése, ami fontos volt, így olyan iskolai programokat is indított, melynek a célja, hogy ellenállóbbá tegyék a fiatalokat a bűnözői pálya csábításainak. Ez a program azóta országszerte zajlik: erőszakmentesebbek az iskolák, motiváltabbak a tanárok és segít abban, hogy a gyerekek is jobban és jó irányba legyenek képesek fejlődni. Ahhoz, hogy mindez sikerüljön és gördülékenyen történjen, szükség van a megfelelő rendfenntartó szervre, így az ENSZ Fejlesztési Programjának támogatásával sor került a kolumbiai rendőrség teljes reformjára. 2012 környékén érződött, hogy kezdett a rendőrség is militarizálódni, így tenni kellett ez ellen. A „Reforma Integral de la Policía” a rendőrség átfogó reformja volt, mely a hatékonyság és átláthatóság növelését célozta meg. Az évek során később több újabb rendőrségi reform is követte.

⁴⁹ Szente-Varga Mónika – Bács Zoltán György – Hegedűs Barbara – Racs Marianna Katalin – Soltész Béla: *Dél-Amerika a 21. században – társadalmi, gazdasági és politikai konfliktusok*, Dialóg Campus, Budapest, 2019, 99. oldal

⁵⁰ U.o.

Santos esetében is az történt, mint Uribenél; az alkotmány tiltja, hogy harmadjára is induljon elnöknek, így a 2010-es évek második felében távoznia kellett. Iván Duque, egykori szenátor, Uribe volt elnök politikai mentoráltja szerezte meg magának a legtöbb szavazatot a 2018-as elnökválasztáson. Nem értett egyet a békefolyamattal, ami miatt számos kritika érte. Tüntetések kezdődtek, azonban ezeknek hirtelen véget vetett a koronavírus járvány. Így teljesen más kihívások elé kellett néznie.

3.2. Peru

Peru esetében az 1990 és 2000 között tartó Alberto Fujimori-féle kormányzás nagy mértékű bizalmatlanságot idézett elő a lakosságban. Bár eleinte kedvelték, hiszen a Fényes Ösvény gerilla szervezet felszámolása hozzá köthető, emellett az országot gazdaságilag is stabilizálta,⁵¹ azonban az évek során egyre több olyan bizonyíték látott napvilágot, hogy illegális eszközöket vetett be, korrupt volt, ellehetetlenítette a politikai ellenzéket, és hogy a gerillák elleni küzdelem ártatlan civil áldozatok tömegével járt. 2000-ben a hivatalos adatok szerint megnyerte a választásokat, bár már nem is indulhatott volna. Mindez egyesítette ellene az ellenzéket és bukásához vezetett.⁵² Valentin Paniagua 7 hónapos átmeneti kormányzása után Alejandro Toledo vette át az irányítást, 2001 és 2006 között volt elnöke Perunak. A megválasztását követő hivatalos beszédében ígéretet tett arra, hogy küzdeni fog a korrupció és a kábítószerkereskedelem ellen.⁵³ A Toledo-adminisztráció 2001-ben hozta létre az Igazság és Megbékélés Bizottságát, mely leginkább a Fényes Ösvény vonatkozásában végzett vizsgálatokat az emberi jogi visszaélésekkel és erőszakkal kapcsolatban.⁵⁴ A Bizottság jelentéséből kiderült, hogy a becsült arányoknál kétszer magasabb az a szám, ami az emberöléseket jelenti (körülbelül 70 000 ember).⁵⁵ Toledo nehéz helyzetben volt, hiszen célul tűzte ki a bűnözés visszaszorítását, ugyanakkor az ország gazdasági visszaesést produkált. Továbbá, nem sikerült ígéretéhez tartania magát és annyiival több munkahelyet teremtenie, ami a lakosság számára elég lett volna,⁵⁶ amivel egyre jobban népszerűtlenné vált. 2016-ban ismét

⁵¹ Heuser, Christoph: *New President, old problems: corruption and organised crime keep Peru in crisis*, in. Giga Focus Latin America, 2018 július, no. 4, 3. oldal, Forrás: <https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/58004/ssoar-2018-heuser-New-President-Old-Problems-Corruption.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-2018-heuser-New-President-Old-Problems-Corruption.pdf> (Letöltve: 2024. október 26.)

⁵² U.o. 4. oldal

⁵³ *Alejandro Toledo*, 2009. augusztus 13. Forrás: Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Alberto-Fujimori> (Letöltve: 2024. október 27.)

⁵⁴ *The Alejandro Toledo presidency (2001-06) and the extradition and imprisonment of Alberto Fujimori*, Forrás: Britannica, <https://www.britannica.com/place/Peru/The-second-junta#ref351513>

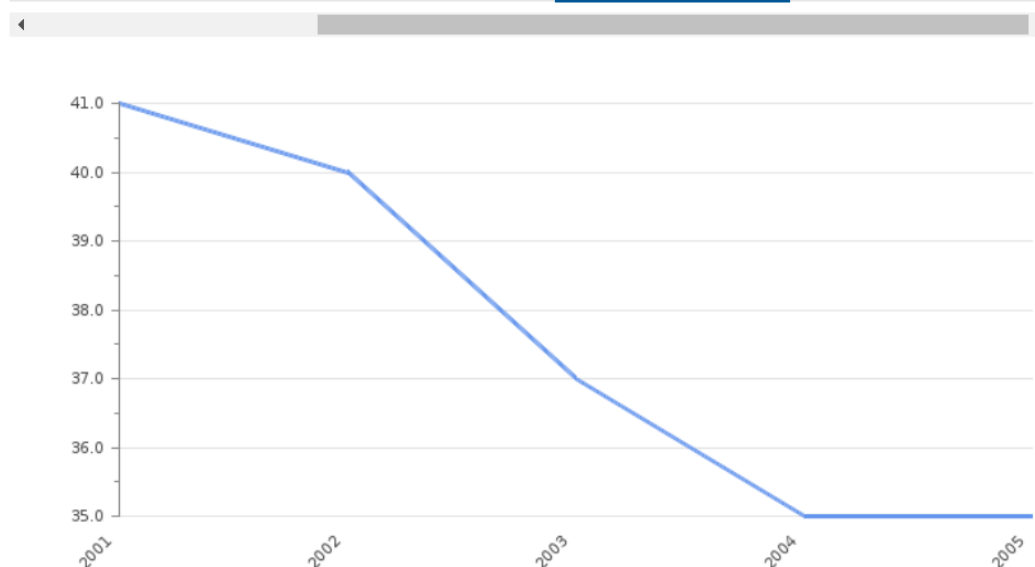
⁵⁵ U.o.

⁵⁶ *Alejandro Toledo*, 2009. augusztus 13. Forrás: Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Alberto-Fujimori> (Letöltve: 2024. október 27.)

indult az elnöki pozícióért, azonban azt a százalékot se érte el, ami a hivatalos pártként való elbíráláshoz szükséges. Erre rátett még 2017-ben a letartóztatására kiadott parancs. Mint kiderült, elnöksége alatt ő is részese és haszonélvezője volt annak a korrupciós botránynak, ami a brazil Odebrecht céghez köthető, és amely egész Dél-Amerikára kiterjedt. Ezzel kapcsolatban látott napvilágot az Ecoteva-ügy. Toldeot és feleségét pénzmosással vádolták egy Costa Rica-i cég keretein belül, melyet a feleségének az édesanyja alapított.⁵⁷

HISTORICAL CHART BY PRESIDENTS (INDEX POINTS)

SKI OLLANTA HUMALA ALAN GARCÍA PÉREZ ALEJANDRO TOLEDO ALBERTO FUJIMORI

3.ábra: Korrupció-index⁵⁸ Alejandro Toledo elnökségének ideje alatt

Forrás: <https://take-profit.org/en/statistics/corruption-index/peru/>

2006-ban Alan García Pérez kezdte meg elnökségét – immár másodjára irányíthatta az országot. A García-féle adminisztráció leginkább a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklésére,⁵⁹ azok kiegyensúlyozására és a gazdasági felzárkóztatásra koncentrált. Nem kifejezetten fordított nagyobb figyelmet a szervezett bűnözői tevékenység korlátozására. A 2008-as gazdasági világválság még inkább a gazdaság felé vonta a figyelmet. A GDP ekkor visszaesett, viszont

⁵⁷ Levin, Maor: *Corruption in Peru: an overview of systemic corruption and an interview with former prosecutor José Ugaz*, in. *Financial Crime Digest*, 2019 június, 25. oldal, Forrás: https://www.worldcomplianceassociation.com/noticias/noticia_doc_wca_seg_230719_860076.pdf (Letöltve: 2024. október 27.)

⁵⁸ A Korrupció-index esetében minél nagyobb az ország kapott száma, annál kisebb a korrupció. Peru esetében láthatjuk, hogy Toledo elnöksége alatt nagy mértékben csökkent az érték, tehát nőtt a korrupció mértéke.

⁵⁹ Britannica: *The Second Alan García Pérez presidency (2006-11)* Forrás: <https://www.britannica.com/place/Peru/The-second-junta#ref351513>

2010-re meglepetésszerűen a világ legjobb értékét produkálták a majdnem 10%-al.⁶⁰ Sok botrány érte Alan García kormányzatát is; a legnagyobb visszhangot keltő lépése az volt, melynek következtében kegyelmet adott több mint 5000 személynek 2006 és 2011 között, melyekbe beletartozott sok drogkereskedő is.⁶¹ Ezt ő ugyan tagadta, azt állítva, hogy nem volt ezek között az emberek között bandatag vagy jelentős drogkereskedő.⁶² A későbbiekben viszont kiderült, hogy ez márpedig nem igaz és valóban voltak köztük nagy befolyású bűnözők. Amikor García-t is kikérdezték az Odebrecht vállalattal kapcsolatban és végül letartóztatási paranccsal vonultak ki a hatóságok a házához, saját kezével vetett véget az életének.

Ollanta Humala volt a következő perui politikus, akinek bizalmat szavaztak az emberek. 2011 és 2016 között tudhatta magáénak az elnöki címet, melyet már több ciklus óta szeretett volna megszerezni; tapasztalt politikai szereplőnek számított. A Fujimori időszakban parancsnok volt a katonaságnál és egy katonai puccsot is próbált intézni Fujimori ellen, azonban ez sikertelennek bizonyult. Emiatt a hatóságokkal kellett szembe néznie, de végül kegyelmet kapott. A 2011-es választások környékén történő közvélemény-kutatások alkalmával kiderült, hogy a nagyvárosokban élő szavazók számára a bűnözés a legnagyobb kihívás,⁶³ melyet Ollanta akkori ellenfele és egyben Fujimori lánya, Keiko Fujimori ki is használt programjában, ez mégse volt elég ahhoz, hogy nyerjen Humala ellen. A második fordulóban elért hatalmas arányú Humala siker, különösen a déli és belső tartományok esetében, úgy is értelmezhető, mint egyfajta követelés a nagyobb mértékű állami jelenlétért.⁶⁴ Szükség lenne az ország területén infrastrukturális fejlesztésre, egyenlőbb lehetőségekre a megélhetés terén és a közjavak biztosítására, ami csak akkor valósulhat meg, ha az állam kellően jelen van ezeken a részekén is.⁶⁵ Humala pont ezeknek a rendbehozatalát ígérte programjában, valamint a kábítószer-kereskedelem visszaszorítását is elérendő célként jelölte meg.⁶⁶ „Nemzeti keresztres hadjáratot [hirdetett] a korrupció, különösen a maffia és drogkartellek ellen.”⁶⁷ Jaime Antezana kábítószer-szakértő szerint ekkoriban a kongresszusi képviselők közül legalább 10 főnek volt

⁶⁰ Drinot, Paul: *The meaning of Alan García: sovereignty and governmentality in neoliberal Peru*, 2011, Forrás: *Journal of Latin American Cultural Studies*, 20(2), 179–195. 2011. augusztus 3, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13569325.2011.588514>

⁶¹ Tatone, Michael: *Ex-Peru President Pardoned 400 Drug Traffickers: Commission*, Forrás: 2013. április 13, <https://insightcrime.org/news/brief/ex-peru-president-pardoned-400-drug-traffickers/>

⁶² U.o.

⁶³ Sanchez-Sibony, Omar: *The 2011 presidential election in Peru: A thorny moral and political dilemma*, 113.o. Forrás: *Contemporary Politics*, 18(1), 109–126. <https://doi.org/10.1080/13569775.2012.651275>

⁶⁴ U.o. 122. o.

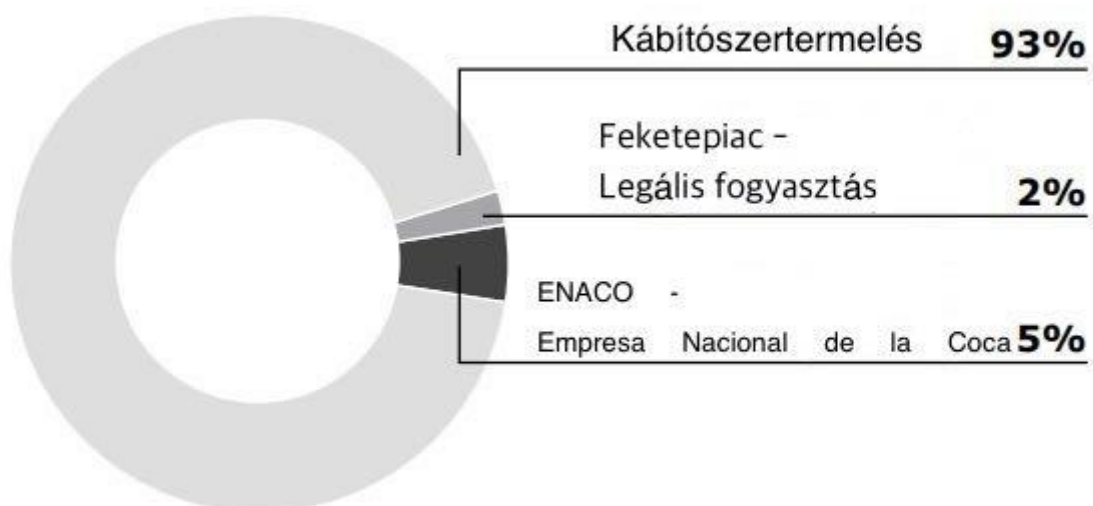
⁶⁵ U.o.

⁶⁶ Reiser, Philip, 2011, 20. oldal

⁶⁷ U.o. 20.o.

valamilyen köze a drogiparhoz vagy a pénzmosáshoz,⁶⁸ többségük Humala és Fujimori pártjaiba tartozott. Mindkettő pártvezető többször is megerősítette, hogy azonnal kizárják azokat, akiknek köze lehet a kábítószerhez.⁶⁹ A korrupció és kartellek elleni küzdelem kihirdetése azért volt különösen fontos, mivel Humala a Fényes Ösvény elleni küzdelemben is részt vett még a katonaságnál töltött ideje alatt, tehát a lakosság elvárta, hogy folytassa ezt a tevékenységét és ne engedje, hogy az ország vagy egy térség irányítása kicsússzon a kormány kezéből. Továbbra is hatalmas probléma volt az illegális koka termesztés. Legálisan egyetlen cég, az úgynevezett ENACO (Empresa Nacional de la Coca – Nemzeti Koka Vállalat) az, aki termesztet koka-cserjét, egészségügyi felhasználás céljából. Azonban az ENSZ 2008-as felmérése alapján Peru 122.300 tonna koka-levelet termelt, ebből pedig csak körülbelül 9 tonna került legális felhasználásra. Ha pedig csak az ENACO által felvásárolt mennyiséget vesszük figyelembe, mint legális, akkor ez még kisebb mennyiség, és az összesnek a 2%-a.⁷⁰

Kokalevél-termelés (tonnában)

Forrás: Mapa del Narcotráfico en el Perú, IDEI PUCP, 2009.

4. ábra: Koka-levelek termesztése Peruban 2008-ban,

Forrás: <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep09958.pdf> 10.o.

A Humala-adminisztráció ebből kifolyólag szeretne volna megreformálni a koka termesztéssel kapcsolatos eddigi törvényeket és előírásokat. Kampányában ígérte a kokaföldek

⁶⁸ U.o. 15. o.

⁶⁹ U.o.

⁷⁰ U.o. 10.o.

permetezésének leállítását,⁷¹ mivel ez más növényeket is érintett és egészségkárosodást okozhatott az érintett területen élők esetében. 2015-ben az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatalának (UNODC) ügyvezető igazgatója, Yury Fedotov, látogatást tett Peruban, hogy felmérje az elért eredményeket a kábítószer-kereskedelem és termelés elleni küzdelem kapcsán.⁷² Kijelentette, hogy az UNODC szorosan együttműködik a perui kormánnyal a szervezett bűnözés és a tiltott kábítószer elleni küzdelemben és hogy ezt folytatni is fogják.⁷³ A Bolíviából rendszeresen érkező drogregülők leszállása aggasztotta ekkoriban az ENSZ tisztviselőket és a kormányon levőket. Az ilyen repülőket és a titkos leszállópályákat részben megsemmisítették.⁷⁴ Emellett az 1990-es években még 100.000 hektárnyi illegális koka-levél termesztő terület volt, azonban 2015-re ez 50.000 hektárra zsugorodott.⁷⁵ Ez önmagában egy nagyon jó irány és folyamat, hiszen ezt az évet megelőzően a felszámolás értéke önmagában elérte a 30.000 hektárt.⁷⁶ Humala 2015 júniusában a kongresszus elé terjesztett több olyan törvénytervezetet is, melyek a szervezett bűnözéssel voltak kapcsolatosak, például az elfogottak szabadon engedésének szigorítására, a kikötői rendszerre és a vámrendszerre vonatkozóakat.⁷⁷ Ez arra enged következtetni, hogy a Humala-adminisztráció valóban elkötelezett volt az illegális kábítószer-kereskedelem és előállítás megfékezése mellett. Azonban mindez nem jelentette azt, hogy a drogproblémák csökkentek volna az országban, sőt, inkább súlyosbodtak. Ez, és a Humalát is érintő Odebrecht botrány napvilágra kerülése tovább csökkentette a támogatottságát és kormányának hitelességét. Mandátuma lejártá után le is tartóztatták korrupciós vádak miatt.

A 2016-os választásokon Pedro Pablo Kuczynski szerezte meg a szavazatok többségét, ugyan csak egy hajszállal. Már szinte elnöksége kezdetétől korrupciós botrányok övezték, hiszen ebben az időben kezdtek napvilágot látni az Odebrecht-botrány részletei és a résztvevők, melyek között Kuczynski is szerepelt. Mégis az első aggodalomra okot adó történet egy kiszivárogtatott hangfelvétel volt arról, ahogy az egészségügyi tanácsadója azt ecsetelte, hogy saját nyereségre számít az egészségügyi rendszerből. Kampányában Kuczynski is erős bűnözés- és kábítószerellenes politikát hirdetett, azonban nagyobb gondja volt azzal, hogy egyáltalán hatalmon tudjon maradni. 2017-ben a Kongresszusban impeachment eljárást kezdeményeztek

⁷¹ U.o. 20.o.

⁷² *Los narcovuelos en el Vraem son “un problema serio” para Naciones Unidas*, Forrás: El Comercio, 2015 június 5, https://www.unodc.org/documents/peruandecuador/Prensa/fedotov/elcomercio_2015-06-05_04.pdf (Letöltve: 2024. november 3.)

⁷³ U.o.

⁷⁴ U.o.

⁷⁵ U.o.

⁷⁶ U.o.

⁷⁷ U.o.

ellene, viszont a szükséges szavazatszámot nem sikerült elérni, így mégsem bukott meg. Az utolsó pont, ami még a saját adminisztrációját is maga ellen fordította az volt, hogy kegyelmet adott az egykori elnöknek Alberto Fujimorinak.⁷⁸ Mint kiderült azért cserébe, hogy az impeachment eljárás során Kenji Fujimori – Fujimori fia - pártja tartózkodjon, és így az eljárás ne lehessen sikeres. Fujimori elengedését tehát nem a megbocsátás motiválta, hanem politikai alku húzódott meg a háttérben. Ez még a szövetségeseit is felháborította, és miniszterei sorra mondtak le pozíciójukból.⁷⁹ Végül kénytelen volt lemondani.

Kuczynski lemondását követően Martín Vizcarra került a helyére, aki szintén nem volt túl sokáig az elnöki székben. Már kinevezésekor felesküdt a korrupció elleni küzdelemre, azonban ez egy olyan országban, ahol a korrupció évtizedek és ciklusok óta mélyen jelen van a politikában és a társadalomban, nagyon nehéz feladat, és ha csak apró lépésekben is tervezi ezt csökkenteni, a mandátuma ehhez nem lesz elég hosszú. Emellett a társadalom bizalmának visszanyerése is több tényezőn múlik, nem csupán azon, hogy milyen intézkedéseket vezet be vagy törvényeket hoz. Az elnökségét megelőző események alapján pont a társadalom felől érkező bizalmatlanság volt az, amivel leginkább szembe kellett néznie, hiszen sokszor eljátszották már a politikusok és állami szereplők ezt a bizalmat. Így tehát nem volt meglepő, hogy a peruiak Vizcarrával szemben már nem voltak annyira lelkesek.⁸⁰ Ahhoz, hogy bármit tudjon kezdeni elnöksége alatt, vissza kellett szereznie ezt a rég elvesztett bizalmat, ezt pedig úgy próbálta meg, hogy látogatásokat tett az ország azon városaiban és területein, amit az állam már régóta elhanyagolt és nem volt megfelelően jelen, emellett ellenőrzésképpen a főváros állami intézményeiben is szűrőpróbaszerűen megjelent.⁸¹ Célja ezzel az volt, hogy megmutassa a lakosság számára, hogy ő nem azokat az elveket képviseli, mint elődje(i) és egy olyan demokratikusan működő rendszert akar kialakítani, ami a nép igényeihez igazodik. Azonban kudarcot vallott, a Kongresszus impeachment keretében a hatalomból eltávolította hivatali visszaélés és korrupció gyanújával.

⁷⁸ Hollar, Sherman: *Pablo Pedro Kuczynski*, Forrás: Britannica, legutóbb frissítve: 2024. szeptember 29, <https://www.britannica.com/biography/Pedro-Pablo-Kuczynski> (Megtekintve: 2024. november 3.)

⁷⁹ Anderson, John Lee: *The Downfall of Pedro Pablo Kuczynski and the future of Peru*, Forrás: The NewYorker, 2018. március 24., <https://www.newyorker.com/news/news-desk/the-downfall-of-pedro-pablo-kuczynski-and-the-future-of-peru> (Letöltve: 2024. október 27.)

⁸⁰ U.o. 2. oldal,

⁸¹ *Peru's new president, Martín Vizcarra, explains his plans*, Forrás: The Economist, 2018. május 17. <https://www.economist.com/the-americas/2018/05/17/perus-new-president-martin-vizcarra-explains-his-plans>

PERU

Score **Rank** **Score change**
38/100 **94/180** **+2** since 2019

5. ábra: Peru helyzete a világ korrupciós listáján 2020-ban

Forrás: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020>

Peru példája jól mutatja, hogy a szervezett bűnözés elleni harc nem csupán a bűnözők üldözését vagy elítélését jelenti, hanem átfogó társadalmi és politikai változásokat igényel. A sikerhez elengedhetetlen a politikai kultúra megújítása, az intézmények megerősítése és a közbizalom helyreállítása. Ezek mellett a politikai vezetés elkötelezett és kitartó fellépése létfontosságú a törvények létrehozásában és betartatásában. Peru esetében a korrupció mondható a legnagyobb problémának, ami strukturális, és jelentős mértékben befolyásolja a társadalom politikához való hozzáállását. Az, hogy 1990 és 2020 között minden elnök korruptnak bizonyult, politikai vákuumhoz vezetett.

3.3. Brazília

Brazíliában az ezredforduló utáni első és második választást is Luiz Inácio Lula da Silva nyerte, 2003-tól egészen 2010-ig volt az ország elnöke. Részt vett a Munkáspárt megalakításában, azonban csak a 4. elnökválasztás során nyerte el az elnöki címet.⁸² A Lula-adminisztráció központi célja a gazdasági fellendülés előmozdítása és a szegénység csökkentése volt. Ennek keretében több olyan programot is indított, mely anyagilag segíti a családokat, mint például a Bolsa Familia. Mivel Brazíliában a favelákban és a vidéki részeken történik a legtöbb bűncselekmény, ezért magát a favelákat kell elsősorban megszüntetni vagy felzárkóztatni, azon belül is a szegénység mértékét csökkenteni. A nyomornegyedekben zajló

⁸² Brown University Library, Forrás: <https://library.brown.edu/create/fivecenturiesofchange/chapters/chapter-8/luiz-ignacio-lula-da-silva/> (Letöltve: 2024. október 2.)

közbiztonsági problémákat a brazil katonai rendőrség (BOPE) felügyelte és próbálta felszámolni, azonban sikertelen volt. Ennek következményére hozták létre az úgynevezett békéltető rendőrséget (UPP), mely a BOPE „tisztító” munkája után ott marad a favelákban és jelenlétével gátolja a bűnözők visszatérését ezekre a részekre. Mindennek az a célja, hogy az erőszakot és a fegyvereket kiszorítsák, még akkor is, ha a kábítószer nem tudják.⁸³ Azonban a szervezett bűnözői csoportok – ha kicsik is – eltűnésével egyéb bűncselekmények gyakorisága nőtt meg, mint például a betörések vagy lopások.⁸⁴ Ez a szervezett bűnözői csoportok távollétével van összefüggésben, hiszen így nincs, aki ’védelmet nyújtson’ a lakosok számára. A rendőrség nem feltétlenül képes a közbiztonságot ezeken a helyeken fenntartani.

2011-ben az ország történelmében először női elnököt, Dilma Rousseffet választották meg. Támogatásában nagy szerepe volt Lula da Silvanak, akinek kabinetjében bányá- és energiaügyi miniszter volt. Ígérte, hogy folytatja Lula politikáját, azonban első ciklusa alatt már érezhető volt a gazdasági növekedés lelassulása, ami regionális tendencia volt, azonban a brazil lakosság csalódott a nem mellesleg közgazdász végzettségű Dilmában.

2013-ban elfogadásra került Brazíliában egy olyan törvény, mely definiálja a szervezett bűnözői csoportok fogalmát és meghatározza az ellenük való intézkedéseket.⁸⁵ Emellett a 2015-ös ENSZ Kongresszuson, ami a Bűnmegelőzés és Bűnügyi igazságszolgáltatás keretén belül került megrendezésre, Brazília képviselője kijelentette, hogy az ország törekszik arra, hogy a lőfegyverek tiltott gyártását és kereskedelmét visszaszorítsa, amihez pedig egy új nemzeti szintű lőfegyver-nyilvántartó rendszert is létrehozna, a fokozott határellenőrzés mellett.⁸⁶ A Rousseff-adminisztráció folytatta ugyan a pacifikációs törekvéseket, de az évek múlásával egyre hatástalanabbá vált, ugyanis a bandák és bűnözői csoportok egyre nagyobb bátorsággal tértek vissza azokra a területekre, ahonnan eredetileg kiűzték őket. Ennek a következménye volt az, hogy egyre több fegyveres összetűzésre került sor az UPP és a gengszterek között, ami csak még jobban félelembe kergette az ott élőket. A börtönök kérdése már Lula kormányzása alatt is napirenden volt. Börtönreformokat és újításokat hajtottak végre annak érdekében, hogy a bűnszervezetek börtönökön belüli helyzetét, népszerűségét és hatalmát csökkentsék.

⁸³ *BOPE/UPP and the taking over of Favelas*, Forrás: 2010. július 31, Blogspot, <https://lifeinrocinha.blogspot.com/2010/07/bopeupp-and-taking-over-of-favelas.html> (Megtekintve: 2024. november 11.)

⁸⁴ U.o.

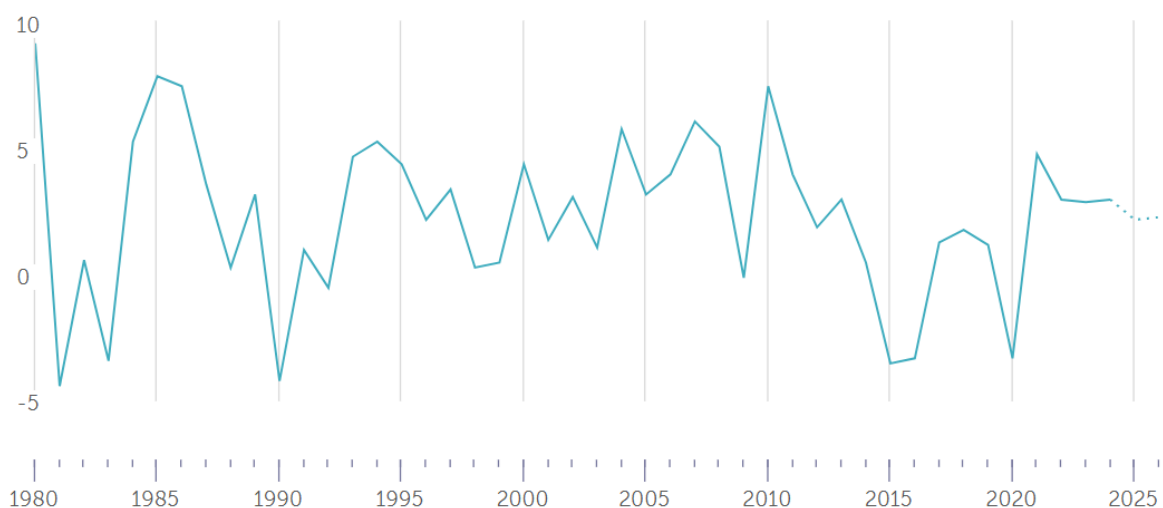
⁸⁵ Lei Nº 12.850, De 2 De Agosto De 2013, Capítulo I Da Organização Criminosa, Presidência da República Secretaria-Geral Subchefia para Assuntos Jurídicos, Forrás: https://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_Ato2011-2014/2013/Lei/L12850.htm (Letöltve: 2024. november 12.)

⁸⁶ Beto Vasconcelos: *Brazil's statement*, 2015, UNODC, Forrás: <https://www.unodc.org/documents/congress/Documentation/HLStatements/transfer/BRAZIL.PDF> (Letöltve: 2024. november 12.)

Rousseffre is rávetült a korrupció árnyéka. A 2014-ben kirajzolódó Petrobras botrány nagyban hozzá volt köthető. 2003 és 2010 között az igazgatója volt a brazil állami olajcégnek, a későbbi kivizsgálások pedig egészen 2005-től kezdődően⁸⁷ találtak bizonyítékot a törvénytelen üzletelésekre, melyek között ott szerepelt később Rousseff kampányának és választásának támogatása, viszont csak közvetetten bizonyítható a részvétele. Ez önmagában még nem vezetett volna impeachment eljáráshoz, azonban második elnöksége idején gazdasági recesszió alakult ki. Egyre nagyobb lett az infláció, a munkanélküliség nőtt, és a nemzeti valuta értéke csökkent. Azért, hogy az emberek szeme előtt mégis jobbnak nézzen ki a helyzet, manipulálták a költségvetési statisztikákat, emellett pedig banki forrásokat is felhasználtak a hiány fedezésére.⁸⁸ Ez a három indok elég volt ahhoz, hogy az ellenzék támadásba lendüljön az alsóházban.

TREND (1980-2029)

Annual percent change

6. ábra: Brazília GDP növekedése az elmúlt évtizedekben

Forrás: International Monetary Fund,

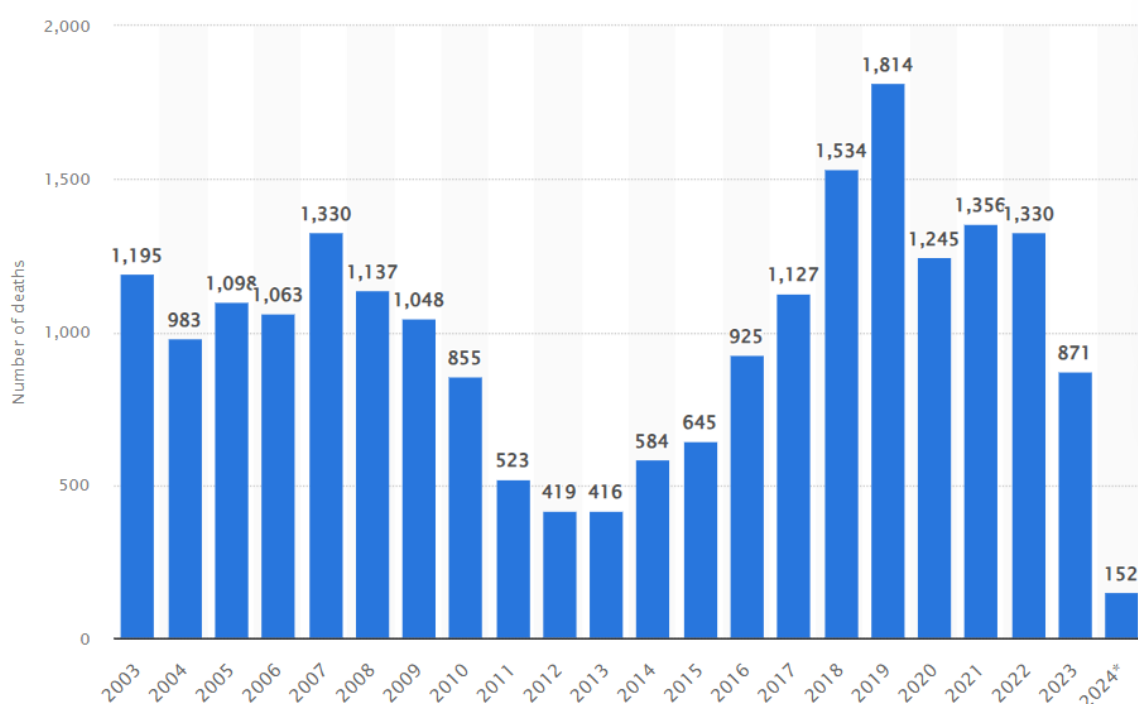
https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/BRA?zoom=BRA&highlight=BRA

Végül sikeres volt az eljárás és Michel Temer, az alelnök lett az új elnök 2016 és 2019 között. Azonban ő maga is belekeveredett a korrupciós botrányba. A lakosság egyre inkább kiábrándult a hagyományos politikából és a korrupt politikusokból. A 2018-as választások alkalmával a (szélső)jobboldali populista Jair Bolsonaro kapta a legtöbb szavazatot, így 2019-től kezdődően

⁸⁷ Magyar Nemzeti Bank: *Petrobras-botrány*, 2015. június 11., 2. oldal, Forrás: <https://www.mnb.hu/letoltes/petrobras-botran.pdf> (Letöltve: 2024. november 12.)

⁸⁸ Magyar Nemzeti Bank: *A brazil válság politikai és gazdasági háttere*, 2017. június 19. 6. oldal, Forrás: <https://www.mnb.hu/letoltes/a-brazil-valsag-politikai-es-gazdasagi-hattere.pdf> (Letöltve: 2024. november 12.)

megkezdhetette mandátumát, mint Brazília elnöke. Kampányában ígérte a korrupció kiirtását,⁸⁹ a drogkereskedelem visszaszorítását és a bűnüldözői hatóságok megerősítését. Amellett érvelt, hogy a rendőrök ne legyenek felelősségre vonhatóak szolgálatban elkövetett fegyverhasználatért. ⁹⁰ Ezzel az a probléma, hogy így is alacsony a rendőrségbe vetett bizalom, a rendőrség által elkövetett emberi jogi sértések pedig megsokszorozódhatnak. Bolsonaro elnöksége, 2019 első három hónapjában 20 év után először jegyezték fel a legnagyobb számú rendőrök általi gyilkosságot Rióban, ami 434-re tehető.⁹¹

7. ábra: rendőri beavatkozás következtében történt emberölések Rio de Janeiro államban 2003 és 2024 között

Forrás: Statista, <https://www.statista.com/statistics/1007090/number-deaths-police-intervention-rio-brazil/>

Nem csupán ez volt az egyetlen vitatható intézkedése; könnyíteni kívánt a legális fegyvertartási engedély megszerzésén. Hitte, hogy ha minden embernek van fegyvere, akkor sokkal nagyobb

⁸⁹ de Moura, Mauro Hiane: *Never before in the History of This Country? The Rise of Presidential Power in the Lula Da Silva and Rousseff Administrations (2003-2016)*, Forrás: Washington International Law Journal, 28 (2), 2019. április, 850. oldal

https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/pacrimlp28&id=396&men_tab=src_hresults#

⁹⁰ Fortuna, Deborah: *Entenda o que é a excludente de ilicitude, que Bolsonaro quer mudar*, 2018. november 13., Forrás: Correio Braziliense, <https://www.correiobraziliense.com.br/app/noticia/brasil/2018/11/13/interna-brasil,719338/o-que-e-a-excludente-de-ilicitude-que-bolsonaro-quer-mudar.shtml> (Letöltve: 2024. november 13.)

⁹¹ *Jair Bolsonaro says criminals will 'die like cockroaches' under proposed new laws*, Forrás: The Guardian, 2019. augusztus 6., <https://www.theguardian.com/world/2019/aug/06/jair-bolsonaro-says-criminals-will-die-like-cockroaches-under-proposed-new-laws> (Letöltve: 2024. november 13.)

lesz a közbiztonság és kevesebb lesz az emberölés.⁹² Ahogy 2020 elején a világot elérte a COVID-19 járvány, Bolsonaro politikai fókusza is gyorsan eltolódott, hiszen reagálni kellett erre az egész világot érintő egészségügyi vészhelyzetre, bár eleinte nem vette komolyan, egy „kis náthának” tartotta. A járvány miatt az egészségügyi válsághelyzet, a gazdasági kihívások és a társadalmi feszültségek átvették a prioritást, és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, amely kezdetben nagy hangsúlyt kapott, háttérbe szorult.

4. Konklúzió

A szervezett bűnözés elleni küzdelem olyan komplex probléma, amelyre nincs egységes és biztos megoldás. Minden ezzel küzdő államnak saját magának kell rájönnie mi a megfelelő intézkedés ennek a csökkentésére és megelőzésére. Hosszútávú sikert kell elérni, ahhoz pedig nehéz és kihívásokkal teli út vezet. A szervezett bűnözői csoportok folyamatosan alkalmazkodnak az újabb és újabb, eleinte hatásosnak tűnő intézkedésekhez, amik csak még inkább megnehezítik a folyamatot. Dél-Amerika a Föld egyik legveszélyesebb része. A latin-amerikai régióban él a Föld népességének kevesebb, mint egy tizede, mégis itt történik a világ emberöléseinek egyharmada.⁹³ A drogkereskedelem, a belső fegyveres konfliktusok, valamint a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségek mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a bűnözés szintje ilyen magas legyen, és hogy a kormányok számára nehézséget okozzon a hatékony intézkedés. Ahhoz, hogy a jövőben ez megváltozzon, amerikai-amerikai összefogásra lenne szükség.

Kutatásom során a négy kutatási kérdés segítségével arra próbáltam választ találni, hogy a választott országok milyen lépéseket tesznek a szervezett bűnözés leküzdésére.

Első kutatási kérdésként a következőt fogalmaztam meg: Milyen tényezők befolyásolják az említett országok szervezett bűnözés elleni intézkedéseinek hatékonyságát?

Kolumbia esetében a legmeghatározóbb dolog az a paramilitáris és gerillacsapatok fokozott aktivitása volt. Prioritásként kezelték a különböző kormányok az említett csoportok leszerelését, azonban a politikai vezetés egységességének a hiánya ezt a folyamatot nagyban megnehezítette. Mivel egy kétoldalú békeszerződést kellett megkötni a kormány és az illegális fegyveres erők között, közös nevezőre kellett volna jutni. A felek nézőpontjai azonban nem egyeztek, ami elnyújtotta a békefolyamatot. A kábítószertermelés is egy olyan probléma, aminek csökkentése felé voltak lépések, ám nem bizonyultak hosszú távon hatékonyak. A

⁹² *Firearms safeguard freedom': Brazil's new president vows to relax gun laws*, Forrás: The Guardian, 2018. október 30., <https://www.theguardian.com/world/2018/oct/30/firearms-safeguard-freedom-brazils-new-president-vows-to-relax-gun-laws> (Letöltve: 2024. november 13.)

⁹³ Bergman, Marcelo: *More Money, More Crime: Prosperity and Rising Crime in Latin America*, Oxford University Press, 2018, 5. oldal

felkínált alternatív termesztési lehetőségek és a földosztás nem voltak annyira jövedelmezőek, mint a drogipar, így az emberek csekély százaléka tért át a legális mezőgazdasági termelésre. A légi vegyi permetezés ugyan alapvetően sikeresen pusztította a kokacserje földeket, azonban a többi növényt is károsította, sőt az ott élő lakosoknak is egészségügyi problémákat okozott. Peru legfőbb problémája a korrupcióval van. Ennek következtében a politikusok és állami szereplők nagyban aláássák a törvények és saját maguk legitimitását. A sűrű kormányváltások következtében rövidebb az idő az intézkedések implementálására.

Brazíliaiban a szervezett bűnözés elleni fellépést – Peruhoz hasonlóan – szintén nagymértékben befolyásolja a korrupció. Ugyanakkor nagyon fontos tényező az ország mérete, a lakosságszám, és Brazília geostratégiai elhelyezkedése. Az életszínvonal és a társadalmi egyenlőtlenségek szintén közrejátszanak abban, hogy nem hatékonyak az intézkedések, hiszen a szegénységben élők sokkal nagyobb valószínűséggel fognak a bűnözéshez fordulni jövedelemforrásként.

Második kutatási kérdésem a társadalom biztonságérzetére vonatkozott: A társadalom és a lakosság szubjektív biztonságérzetére milyen hatással van a szervezett bűnözés jelenléte? A biztonság hiánya miatt mind a három ország esetében rengeteg ember hagyta el otthonát. Akik nem tették, nap, mint nap különböző kihívásokkal kell szembenézniük. A Latinobarometro 2016-os kimutatásai alapján a perui válaszolók 88%-a félt attól, bűncselekmény áldozatává válik,⁹⁴ ha pedig a 15 éves és idősebb lakosságot vizsgáljuk, 3 év alatt 5% növekedés is megfigyelhető azok körében, akik egyre kevésbé érzik magukat biztonságban.⁹⁵

Harmadik kutatási kérdésem a következő volt: Miben tér el a kolumbiai, perui és brazil kormányok szervezett bűnözés elleni fellépése?

A különbség a vizsgált országok szervezett bűnözés elleni fellépésében jól kimutatható. Mivel mindegyikben más problémák állnak fenn, amit prioritásként kezelnek a kormányok, eltérőek az intézkedéseik is. Kolumbiában a drogkereskedelem és a gerillák elleni harc évtizedek óta hangsúlyos. Ezek ellen leginkább katonai és rendőri akciókat indítottak annak reményében, hogy javulni fog a helyzet. Peru esete más, a fő kihívás a korrupció. A kormányok szinte kivétel nélkül gazdasági intézkedésekre fókuszáltak. A korrupció elleni küzdelem is mindig napirenden volt, de a sors fintora, hogy azok, akik elkötelezettséget ígértek a korrupció leküzdésére végül korrupciós botrányba keveredtek. Ugyanakkor a perui demokrácia és intézmények erejét

⁹⁴ *Seguridad ciudadana. Informe anual 2016. Lima, Instituto de Defensa Legal, 21. oldal, Forrás: 2016, https://www.academia.edu/38228667/Informe_Anual_de_Seguridad_Ciudadana_2016_Una_nueva_oportunidad_para_la_seguridad_ciudadana (Letöltve: 2024. november 16.)*

⁹⁵ U.o.

mutatja, hogy bíróság elé is kellett állniuk. Brazília helyzete szintén eltérő. Az ország területe és lakossága is nagy, ami megnehezíti a kormányok dolgát abban, hogy az ország egészét ellenőrzésük alatt tarthassák. Másrészt differenciálni kell az egyes régiók között, az egységes, nemzeti jellegű intézkedések nem feltétlenül hatékonyak a szervezett bűnözéssel szemben.

Negyedik és utolsó kutatási kérdésként a következőt tettem fel: Milyen szervezetekre támaszkodnak a kormányok a szervezett bűnözés elleni küzdelemben (különös tekintettel a rendőrségre és a hadseregre)?

Elsősorban valóban a rendőrségre és katonaságra támaszkodtak a kormányok. Kihívásként jelentkezik ugyanakkor az, hogy inkább költenek a hadseregre, mint a rendőrségre, pedig a közbiztonságot kellene javítani. Egyre inkább bevonják a hadsereget olyan feladatokba (például rendvédelem), ami eredetileg nem feladatuk. Bevetésük számos veszélyt rejthet magában: korrumpálódhatnak, a lakosság pedig inkább ki lesz téve emberi jog sértéseknek.

Voltak olyan esetek, amikor a nemzeti megoldások kevésnek bizonyultak és szükség volt nemzetközi intézkedésekre, összefogásra. Kolumbiát felhozva példának a Plan Colombia egy olyan program volt, melyben a nemzetközi térből több ország is segítséget nyújtott Kolumbia számára – a legtöbbet az Amerikai Egyesült Államok. Ez a segítség leginkább felszerelésbeli volt, de kiképzést is biztosítottak számukra. Az ENSZ is nagy szerepet játszik, leginkább a kábítószer-ellenes politikák implementálásában, ahogyan az USA Kábítószer-ellenes Hivatala (Drug Enforcement Administration, DEA) is nagy szerepet vállal a kolumbiai drogipar elleni küzdelemben. Más ilyen nemzetközi és regionális szervezet, amikre támaszkodnak adott kormányok, az INTERPOL és az Amerikai Államok Szervezete. Mindezen kívül az országon belüli nem állami szervezetek is egyre nagyobb mértékben próbálnak segítséget biztosítani mind a megelőzés, mind a kezelés vonzatában – például rehabilitációs központok vagy iskolatámogatási programok.

Összességében elmondható tehát, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelem egy rendkívül összetett, hosszantartó és folyamatosan alkalmazkodást igénylő kihívás. A három vizsgált dél-amerikai ország – Kolumbia, Peru és Brazília – mindegyike sajátos problémákkal küzd, és a kormányok intézkedései az eltérő társadalmi, gazdasági és politikai környezethez igazodnak. A hatékonyság szoros összefüggésben áll a politikai stabilitás, a korrupció, a rendfenntartó szervek képességei, valamint a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségek kezelésével. Kutatásom egyik legfontosabb tanulsága, hogy a szervezett bűnözés elleni harc nem csupán a bűnözői csoportok legyőzésére irányuló erőszakos intézkedésekből áll. Ennél sokkal bonyolultabb és átfogóbb stratégiákra van szükség, amelyek a társadalmi, gazdasági és

politikai problémák kezelésére is kiterjednek. A siker kulcsa a különböző hatóságok, civil szervezetek, valamint a nemzetközi közösség összefogásában rejlik.

Forrásjegyzék

2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0600101.TV> (Letöltve: 2024. október 6.)

Alejandro Toledo, 2009. *Britannica*, <https://www.britannica.com/biography/Alberto-Fujimori> (Letöltve: 2024. október 27.)

Anderson, John Lee 2018. The Downfall of Pedro Pablo Kuczynski and the future of Peru, *New Yorker*, <https://www.newyorker.com/news/news-desk/the-downfall-of-pedro-pablo-kuczynski-and-the-future-of-peru> (Letöltve: 2024. október 27.)

Andrés Pastrana Arango, *Britannica*, <https://www.britannica.com/biography/Andres-Pastrana-Arango> (Megtekintve: november 7.)

Berents, Helen – ten Have, Charlotte 2017. Navigating Violece: Fear and Everyday Life in Colombia and Mexico, *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 6(1) 103-117. Bergman, Marcelo 2018. *More Money, More Crime: Prosperity and Rising Crime in Latin America*, Oxford University Press, Oxford.

Beto Vasconcelos 2015. Brazil's statement, *UNODC*, <https://www.unodc.org/documents/congress/Documentation/HLSstatements/transfer/BRAZIL.PDF> (Letöltve: 2024. november 12.)

BOPE/UPP and the taking over of Favelas, 2010. Blogspot, <https://lifeinrocinha.blogspot.com/2010/07/bopeupp-and-taking-over-of-favelas.html> (Megtekintve: 2024. november 11.)

Brown University Library, <https://library.brown.edu/create/fivecenturiesofchange/chapters/chapter-8/luiz-ignacio-lula-da-silva/> (Letöltve: 2024. október 2.)

Buschschlüter, Vanessa 2023. 'False Positives': Colombian army apologises for killing civilians, *BBC*, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-67005102> (Letöltve: 2024. november 8.)

Cafferata, Fernando G. – Scartascini, Carlos 2021. *Combating Crime in Latin America and the Caribbean*, Combating Crime in Latin America and the Caribbean: What Public Policies Do Citizens Want? | Publications (iadb.org) (Letöltve: 2024. október 9.)

da Silva, Delgado –Mylena, Bárbara – Eszter Karlócainé Bakay –Batista de Morais, Mariana 2024. Safety in Public Open Green Spaces in Fortaleza, Brazil: A Data Analysis, *Sustainability* 16(2), 539; <https://doi.org/10.3390/su16020539>

de Moura, Mauro Hiane 2019. *Never before in the History of This Country? The Rise of Presidential Power in the Lula Da Silva and Rousseff Administrations (2003-2016)*, *Washington International Law Journal*, 28(2), https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/pacrimlp28&id=396&men_tab=srchresults#

Definition in the Organized Crime Convention, *UNODC*, <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-1/key-issues/definition-in-convention.html> (Letöltve: 2024. november 14.)

Drinot, Paul 2011. The Meaning of Alan García: Sovereignty and Governmentality in Neoliberal Peru. *Journal of Latin American Cultural Studies*, 20(2), 179–195. <https://doi.org/10.1080/13569325.2011.588514>

Finckenauer, James O. 2005. Problems of definition: What is organized crime? *Trends in Organized Crime*, 8, 63–83, <https://doi.org/10.1007/s12117-005-1038-4>

Firearms safeguard freedom': Brazil's new president vows to relax gun laws, 2018. *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2018/oct/30/firearms-safeguard-freedom-brazils-new-president-vows-to-relax-gun-laws> (Letöltve: 2024. november 13.)

Fortuna, Deborah 2018. *Entenda o que é a excludente de ilicitude, que Bolsonaro quer mudar*, <https://www.correiobraziliense.com.br/app/noticia/brasil/2018/11/13/interna-brasil,719338/o-que-e-a-excludente-de-ilicitude-que-bolsonaro-quer-mudar.shtml> (Letöltve: 2024. november 13.)

Heuser, Christoph 2018. New President, old problems: corruption and organised crime keep Peru in crisis, Hamburg: GIGA German Institute of Global and Area Studies - Leibniz-Institut für Globale und Regionale Studien, Institut für Lateinamerika-Studien. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-58004-8>

History of Colombia: The presidency of Álvaro Uribe Vélez (2002-10), *Britannica*,
<https://www.britannica.com/topic/history-of-Colombia> (Megtekintve: 2024. november 8.)

Hollar, Sherman 2024. Pablo Pedro Kuczynski, *Britannica*,
<https://www.britannica.com/biography/Pedro-Pablo-Kuczynski> (Megtekintve: 2024.
november 3.)

How President Alvaro Uribe changed Colombia, 2010. *BBC*,
<https://www.bbc.com/news/world-latin-america-10841425> (Letöltve: 2024. november 9.)

Human Rights Watch Publications 1996. Colombia's Killer Networks, The Military-
Paramilitary Partnership and the United States, *HRW*,
<https://www.hrw.org/legacy/summaries/s.colombia9611.html> (Letöltve: 2024. november 13.)

Jair Bolsonaro says criminals will 'die like cockroaches' under proposed new laws, 2019. *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2019/aug/06/jair-bolosonaro-says-criminals-will-die-like-cockroaches-under-proposed-new-laws> (Letöltve: 2024. november 13.)

Jámbor Gellért 2016. *A szervezett bűnözés és a kábítószer-kereskedelem kapcsolata*,
https://core.ac.uk/outputs/158846873/?utm_source=pdf&utm_medium=banner&utm_campaign=pdf-decoration-v1 (Letöltve: 2024. október 7.)

Jones Jr, Robert W. 2006. *Plan Colombia and Plan Patriota, The Evolution of Colombia's National Strategy*, *Veritas*, 2(4), https://arsof-history.org/articles/v2n4_plan_colombia_page_1.html (Letöltve: 2024. november 9.)

Kline, Harvey F. 2015. *Fighting monsters in the abyss, The second administration of Colombian President Álvaro Uribe Vélez 2006-2010*. University Alabama Press.

LADB Staff 1998. Andres Pastrana Assumes Presidency in Colombia. *Latin America Data Base – Notisur*, <https://digitalrepository.unm.edu/notisur/12538> (Letöltve: 2024. november 7.)

Lei Nº 12.850, De 2 De Agosto De 2013, Capítulo I Da Organização Criminosa, Presidência da República Secretaria-Geral Subchefia para Assuntos Jurídicos, Forrás:
https://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_Ato2011-2014/2013/L Lei/L12850.htm (Letöltve: 2024.
november 12.)

Levin, Maor 2019. Corruption in Peru: an overview of systemic corruption and an interview with former prosecutor José Ugaz,

https://www.worldcomplianceassociation.com/noticias/noticia_doc_wca__seg_230719_860076.pdf (Letöltve: 2024. október 27.)

Los narcovuelos en el Vraem son “un problema serio” para Naciones Unidas, 2015, *UNODC*, https://www.unodc.org/documents/peruandecuador//Prensa/fedotov/elcomercio_2015-06-05_04.pdf (Letöltve: 2024. november 3.)

Magyar Nemzeti Bank 2015. *Petrobras-botrány*, <https://www.mnb.hu/letoltes/petrobras-botrany.pdf> (Letöltve: 2024. november 12.)

Magyar Nemzeti Bank 2017. *A brazil válság politikai és gazdasági háttere*, <https://www.mnb.hu/letoltes/a-brazil-valsag-politikai-es-gazdasagi-hattere.pdf> (Letöltve: 2024. november 12.)

Millard, George Henry – Hundleby, Tim 2015. Organized crime in Brazil, *Journal of Money Laundering Control* 18(2), <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JMLC-11-2014-0045/full/pdf?title=organized-crime-in-brazil>

Ortiz, Juliana Tappe 2021. Political leadership for peace processes: Juan Manuel Santos – Between hawk and dove, *Leadership* 17(1), 99-117, <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/1742715020951229>

People at the centre: unodc support for UNGASS 2016 on the world drug problem 2018, *UNODC*, https://www.unodc.org/documents/postungass2016//follow-up/18-01924_UNGASS_eBook_002.pdf (Letöltve: 2024. november 8).

Peru's new president, Martín Vizcarra, explains his plans, 2018. *Economist*, <https://www.economist.com/the-americas/2018/05/17/perus-new-president-martin-vizcarra-explains-his-plans>

Pion-Berlin – David Carreras – Miguel Carreras 2017. Armed Forces, Police and Crime-fighting in Latin America, *Journal of Politics in Latin America*, 9(3), 3-26, <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/1866802X1700900301>

Pomerants, Steven L. 1987. The FBI and Terrorism, https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/fbileb56&id=313&men_tab=srchresults (Letöltve: 2024. november 7.)

Reiser, Philip 2011. The drug industry in Peru: from sacred leaves to political curse, *Konrad Adenauer Stiftung*, <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep09958.pdf>

Rodrigues, Thiago – Kalil, Mariana – Augusto, Acácio 2018. Brazil: Violence and Public (un)Safety, Kassab, Hanna; Rosen, Jonathan (2018). *Violence in the Americas*. Lanham/Boulder, 13-32.

Roy, Diana – Baumgartner, Sabine 2024. Crossing the Darién Gap: Migrants Risk Death on the Journey to the U.S., *Council of Foreign Relations*, <https://www.cfr.org/article/crossing-darien-gap-migrants-risk-death-journey-us> (Letöltve: 2024. szeptember 8.)

Sanchez-Sibony, Omar 2012. The 2011 presidential election in Peru: A thorny moral and political dilemma, *Contemporary Politics*, 18(1), 109–126.
<https://doi.org/10.1080/13569775.2012.651275>

Sárkány István, főszerk. 2013. *A szervezett bűnözés kézikönyve*, NKE RTK, Budapest.

Seguridad ciudadana. Informe anual 2016. Lima, Instituto de Defensa Legal, 2016.
https://www.academia.edu/38228667/Informe_Anual_de_Seguridad_Ciudadana_2016_Una_nueva_oportunidad_para_la_seguridad_ciudadana (Letöltve: 2024. november 16.)

Sullivan, Colleen 2024. Shining Path, *Britannica*,
<https://www.britannica.com/biography/Abimael-Guzman> (Letöltve: 2024. szeptember 8.)

Szente-Varga Mónika – Bács Zoltán György – Hegedűs Barbara – Racs Marianna Katalin – Soltész Béla 2019. *Dél-Amerika a 21. században – társadalmi, gazdasági és politikai konfliktusok*, Dialóg Campus, Budapest.

Tatone, Michael 2013. Ex-Peru President Pardoned 400 Drug Traffickers: Commission, *InSight Crime*, <https://insightcrime.org/news/brief/ex-peru-president-pardoned-400-drug-traffickers/>

The Alejandro Toledo presidency (2001-06) and the extradition and imprisonment of Alberto Fujimori, *Britannica*, <https://www.britannica.com/place/Peru/The-second-junta#ref351513>

The Second Alan García Pérez presidency (2006-11), *Britannica*,
<https://www.britannica.com/place/Peru/The-second-junta#ref351513>

Veillette, Connie 2005. Plan Colombia: A Progress Report, *USAID*,
https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pcaab285.pdf (Letöltve: 2024. november 8.)

Wallenfeldt, Jeff: favela, *Britannica*, <https://www.britannica.com/topic/favela> (Letöltve: 2024. szeptember 12.)

Youngers, Coletta 2010. *Peruvian President Fujimori's Right-Hand Man Was a Gun Runner and Drug Dealer — and Employed by the U.S.*,

https://fpif.org/peru_drug_dealer_gun_runner_cia_montesinos_fujimori/ (Letöltve: 204. október 27.)

Zsigmond Csaba 2020. A szervezett bűnözés elméleti megközelítéseitől a bűnszervezet nemzetközi és hazai jogi fogalmáig, *Belügyi Szemle*, 10. szám, 61-80.